

#### Četrty razred. (3 tedenske ure.)

Čitanje izbranih pesmi in spisov (v odlomkih) najznamenitejših zastopnikov nemškega slovstva. Osnovni pojmi metrike in poetike. Kratke pregled nemškega slovstva. Vpogled v življenje in delovanje najznamenitejših nemških pesnikov in pisateljev.

Sistematičen pouk o oblikoslovju, skladnji in besedotvorju. Opisi, orisi, preproste razprave. (Vežbanje v trgovskem dopisovanju.)

#### Naloge.

V vseh štirih razredih po 4 domače in 4 šolske naloge vsako polletje.

TONE GASPARI:

### Šolske knjižnice.

Narodna šola rodi po vsej Sloveniji potrebo preureditve šolskih knjižnic; posebno nujno pa kličejo po tej zahtevi predelci očiščeni šol, kjer se je s prejšnjim usiljevanjem nemškega jezika kvantum nemških mladinskih knjig tako ojačil, da so posamezni slovenski zvezki utonili v dolgih vrstah bogato opremljenih nemških knjižnic iz mirnega časa in v strupeno zasejanih brošurah vojne literature. Odstranitev takih nemških »vzgojnih« knjig iz naših narodnih šol na meji je prva in sveta dolžnost vsakega upravitelja. Naravna posledica pa je, da takoj poskrbi šola za polnoštevilno nadomestilo, zakaj žela po lepih knjigah je tako silna, da počne počasi zanimanje ugašati, če ga ne utešimo takoj. To izpriča lahko vsak, ki je opazil žareče obraze koroške mladine pri čitanju »Mlade Jugoslavije«, še krepkeje pa mi pritrdi oni, ki je videl, s kakšnim nepopisnim zanimanjem je mladina prisostvovala razkazovanju prve številke letošnjega »Zvonček« od strani učitelja. In dokaz za to resnico: v enem razredu se je čez tri dni prigrasilo deset novih mladih naročnikov.

Odkod naj vzame taka šola slovenskih mladinskih knjig? Res je, pravo šolsko knjižnico uredimo popolnoma v smislu načel narodne šole jedva sistematičnim potom, počasi, premišljeno; zakaj tudi slovenski književni trg ima takozvanih mladinskih knjig, ki nikakor ne smejo pred otroka niti s posredovanjem doma, kaj šele v šoli. V naslovu knjige ni moči čitati, preti li nevarnost npravnstveni vzgoji otroka, zato se mi zdi popolnoma umesten predlog o sestavitvi posebnega odbora, ki naj vestno izbira gradivo (Hren: Preustrojitev šolskih knjižnic.)

Ne strinjam se popolnoma s predlogom o natančni določitvi treh stopenj. Kje je pisatelj, ki piše, piše in se trudi, da bi povest ali pesem konvenirala natančno za srednjo ali višjo stopnjo? Pisatelj gradi in polaga na papir, kakor mu pač duh narekuje! In kje je pedagog, ki bi določil tej knjigi isto stopnjo, ne oziraje se na individualiteto posameznih učencev, posebno »v razliki« med srednjo in višjo stopnjo? »Prosta pot nadarjenim!« Cemu naj se nadarjeni učenec srednje stopnje dolgočasi s knjigo za srednjo stopnjo, ako je že mnogo čital in je zrel že za čtivo druge knjige, naravni vzgoji bolj odgovarjajoče? Naveliča se »prelahke« snovi in s tem omtviti zanimanje. Prepustimo, da voli in izbira učenec sam s pomočjo učitelja, ki pozna njega individualiteto!

Ne trdim, da je določitev stopenj balast knjižnici; potrebna je iz pedagoških ozirov, toda teh ozirov ne smemo z mrkim pogledom pedanta sprejeti za svoje edino merodajno pravilo. Šolska knjižnica, ki je pač urejena po snovi (sistematična ureditev snovi, vplivajoče na npravnstveno vzgojo učenca), naj bo odprta vsem, in izbirati je učencem po njih lastni volji. Ako je knjiga od književnega odbora aprobirana, ne škoduje npravnstveni vzgoji otroka niti ta, niti ona stopnja.

Naše knjižnice ob meji ne morejo čakati preureditve, ki se jim obeta mogoče šele v prihodnjem letu; pri nas si moramo takoj sami pomagati. Dolžnost kranjskih šolskih svetov je, da nemudoma ukrepejo potrebno, da dobi knjižnica v prvi vrsti »Zvonček« in »Vrtece«, in sicer letošnje tekoče zvezke, pa tudi nekaj letnikov nazaj. Potem nekaj naših najboljših knjig mladinske literature: Gangl, Lah, Levstik, Milčinski, Župančič.

Ponekod pa nastajajo težkoče, posebno ako je načelnik krajn. šolsk. sveta še konservativen mož z oguljenim plaščem brezbriznosti in s prisiljeno masko »ekonom«. V takih slučajih pa naj poseže vmes energično okr. šolski svet in enostavno zaukaže to stvar takoj urediti.

Nikakega odlašanja! Ko knjige dosežejo svoje mesto, takoj z njimi med mladino. Baš zdaj je čas, tisti najvišji čas, ki zahteva radikalnosti tudi na tem polju! Kako naj se priljubi obmejni mladini slovenski jezik bolj, kakor s čitanjem lepe slovenske ilustrirane knjižice!

### Onim kolegijam, ki se zanimajo za belokranjsko vezenje.

Na moj članek v »Popotniku« se je odzvalo več kolegij in gotovo se jih odzove še kaj, zato tem potom vsem onim, ki so mi pisale, in onim, ki mi nameravajo pisati, namenjam naslednje vrstice.

Naredila sem nekoliko vzorčkov od vsake naše tehnike na platno kot nekako pomožno zbirko k Sičevi, da jo pošljem na ogled in proučevanje oni tovarišici, ki bi se želela bliže seznaniti z belokranjskim vezenjem. Pomožna zbirka potuje od učiteljice do učiteljice, kakor se pri meni javljate. V kolikor je potrebno, lahko posamezne vzorčke parate, da pogodite pot niti. Seveda prosim, da vsaka potem, ko že zna, vzorček zopet popolni, da ga ima na razpolago naslednja koleginja.

Koleginja, ki nima Sičeve zbirke, naj si jo pri kaki sosedni šoli izposodi, ker sicer bo nezadovoljna z mojo pomožno zbirko. Le-ta namreč ne nudi izbire vzorcev, ampak odpre le pot do pravilne tehnike, ki je ni mogoče pogoditi iz tiskanih vzorcev.

Vsako kolegino, ki dobi pomožno zbirko, prosim, da si naredi vajenico in jo potem posojuje drugim kolegijam in jih uvede v belokranjsko vezenje.

Vzorcev in oblek si zaradi slabih prometnih razmer ne upam nobeni poslati. Sem že nekaj reči izgubila. Oprostite tedaj, če vam to odrečem!

Domače platno za obleke, oziroma bluze vam za enkrat odsvetujem. Pretrdo je in preokorno. V dobrih časih so rabile tkalke pri tkanju kot vteke prejice. Ono platno je bilo mehkejšo in ličnejše. Med vojno pa prejice ni, zato rabijo za osnovo in vteke domačo prejo, zaradi česar je platno trje in manj lepo. Povrh vseh teh nedostatkov pa je naše platno ta čas še silno drago. Naročite si vzorce raznih tkanin od trdke Gustav Glaser, Gorenje Rohlice (Ober Rochlitz), Češko, kakor sem že zadnjič nasvetovala. Prav hvaležno je staronemško platno, ki vam ga gotovo pošlje med drugim. Poslal pa vam bo svega i svašta.

Za nakit bluz in oblek vezite ožje ali širje našitke (proge), ki jih poljubno našite kot ovratnik, zapestnice, kozice (glej Sičevo sliko 1 oplečje) ali kar hočete! Na etamin, fini batist itd. ne morete veziti, ker so niti pretanke, zato pa imate s pomočjo našitkov ipak lahko etaminasto vezeno obleko. Našitke namreč delajte na blago, ki ima niti, ki se z lahkoto razbirajo in broji, ostala obleka je pa lahko potem, kolikor hoče biti tanka.

Ako katera kolegija še česa želi, naj le piše! Sem vedno na razpolago, da odgovorim.

Želim vsem obilo uspeha! — Jugoslovanski pozdrav!

Poldka Bavdkova.

FR. JORDAN:

### Učimo se srbohrvaščine!

Težko je državljanu, če ne une jezika, ki je v vsej državi v navadi. To smo izkusali v bivši Avstriji, ko je hotela imeti blažena nemščina povsod svoje mesto. Tu je bila nemščina takorekoč državni jezik, če ne na papirju, pa v praksi. Nemci, dasi po številu v manjšini proti Slovanom, so porabljali vsa od Boga in ljudi zavržena sredstva, da bi izsilili nemščini priznanje kot državni jezik pri slovenski vecim. Zdal smo s svojim zatiralcem obračunali in prisli smo v varstvo svojega osvoboditelja. Združili smo se s Srbi in Hrvati v en narod. Proti Srbom in Hrvatom smo le majhen narod in da smo narod, smo to le v združenju z njimi. Brez Srbov in Hrvatov ne bi bili prav nič — o, pač: plen imperialističnih sosedov! Ali se bomo tedaj branili jezika svojega zaščitnika? Ne! To bi bilo nam v škodo. Umevno je, da bo srbohrvaščina za vsa Jugoslavija uradni jezik, ki naj bi ga razumel vsak državljan. Če je v bivši Avstriji znal vsak izobražen Slovenec dva jezika, naj bi tudi v novi Jugoslaviji znal vsak le malo naobražen Slovenec poleg svojega tudi srbohrvaški jezik.

V prvi vrsti je poklican slovenski učitelj, da goji ta jezik. Da mu bo pa to mogoče, ga mora sam poznati. V 11. številu »U. T.« je tov. R. Rakuša dobro utemeljil upravičenost trditve, da srbohrvaščina sodi v ljudsko šolo, in sicer v enorazrednico kakor v šestrazrednico. Meja med nami in Hrvati je odstranjena. Ko smo se po brzo tekočih jesenskih dogodkih zopet zavabili, vemo, kaj nam je storiti. Prva skrb učitelju bodi, da se priuči jeziku naših junaških bratov. Nikar ne čakati na razne tečaje in potovanja, da ne bo razočaranj! Ne kaže tedaj nič drugega, nego stopiti v knjigarno in si kupiti srbohrvaško slovnico. Če ni dobiti take knjige v sloven-

skem, se gotovo dobi v nemškem jeziku.<sup>1</sup> Ko si premagal prve težave, se ti bo omilil lepi hrvaški jezik in z veseljem si boš potem nabavil dr. Maretičovo gramatiko<sup>2</sup>, da se bolj poglobiš v bistvo srbohrvaščine. Zdal je pa že prišla doba, ko boš z velikim užitek prebiral srbske narodne pesmi. Če imaš pri tem še kak dober slovar in seveda vse to dobro uporabljaš, si mož na svojem mestu. Gotovo je, da dobimo uporabno srbohrvaško slovnico v slovenskem jeziku, a nikar ni čakati radi tega, morda je dotlej še prav dolgo. Zato tovariši, na delo: čas je drag! Ko znaš sklanjati samostalnike, zaimke, pridevnike, spregati glagole vsaj v glavnih časih in stotin besed, ki so različne od slovenskih, boš popolnoma razumel srbohrvaščino, in menim, da si zmožen začeti v šoli s poučevanjem tega jezika. Seveda moraš biti najprirednejši med pridnimi učenci, zakaj učiti se in ponavljati bo treba vedno. Cirilica, menim, da ni tako važna in za enkrat se lahko opusti. Kdor ima tedaj dobro voljo, se bo priučil v nekaj mesecih srbohrvaščini in začel mladino poučevati v tem jeziku. Ena urica na teden se že dobi za ta jezik, in to tudi na enorazrednicah. Se enkrat: Na delo! Čas je zlato!

### V spomin naši dragi Anki Kajtnovi.

Neznosno me je pretreslo poročilo, da je najdražja, srčno ljubljenka trboveljska učiteljica in vzgojiteljica zatisnila svoje oči za vedno. Nič manj, vem, ni pretresla ta vest vseh njenih kolegij in tovarišic, ki so z njo vred študirale v samostanskem učiteljsku v Mariboru od leta 1910 do 1914. Vem, da je vsaki kot meni zdrknila solza neizmerne žalosti po licu. In kako tudi ne? Izgubile smo z njo vrstnico, ki smo jo imele radé vse, ki smo z njo preživeli vse in tudi marsikatero težko urico. V cvetoči dobi življenja, v krasni dobi 24. let, nas je zapustila ter se presečila k svoji preblagi mamici in sestrici, za katerima je toliko hrepenela. Kako je bila pokojna Anka veselega in jeklenega značaja, vemo me, ki smo občevali z njo dan na dan, uro za uro cela 4 leta. Bila je vedno vrla in zavedna Slovenka kakor tudi tovarišica, priljubljena pri vseh.

Da je stala tako ob robu svojega nežnega življenja, mi je bilo neznano. Akoravno sva si dopisovali precej pogosto, mi vendar ni nikdar posebno tožila, da trpi na hudi bolezn — jetiki, četudi sem jaz to že davno vedela. Zdelo se mi je vedno, da jo zbada misel, če bi razmišljala, da bo morala podleči kruti jetiki in ji darovati svoje življenje. Vedela je sicer dobro, še predobro, da hodi po tisti stezi, ki sta hodili po njej njena pokojna mamica in sestra, pa vendar se je junaško tolažila. In sedaj je pri nji! Ni je več, da bi donel njen čisti, nežni glas v blagoslavni pesmi kakor nekda po samostanskem vrtu. Rada je pevala, rade smo pevale z njo tudi me, zakaj v petju smo našle tolažbo in veselje.

Ohranimo Te, naša draga Anka, v najkrajšem in najboljšem spominu! Ti pa počivaj sladko v slovenski zemlji pri svoji mami in sestrici. Blag ti spomin na veke! —

C. V.

### Iz naše organizacije. Društvene vesti.

+ Savinjsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 13. marca v Gomilskem ob izredno lepi udeležbi. Dragi so nam bili naši gosti: g. Petrakova in tov. Pečar, Smid in Rožanc od Sv. Pavla. Pozdravljeni z željo, da vas zopet vidimo med nami!

Pozdrav presrčen tudi novima družbenikom tov. Kramerjevi iz Vranskega in tov. naduč. Majovsku iz Orle vasi. Želimo, da bi bila srečna na svojih novih mestih!

Enako želimo tov. Levstikovi, tovarišima Prstavšku in Koržetu, ki so premešeni v celjski okraj! Bili srečni!

Tov. Prstavšku, ki je bil društveni blagajnik, tem potom hvala za njegov trud!

Po običajnem čitanju zapisnika je prišlo na vrsto krasno predavanje predsednika Jakšeta o zgodovini Srbov. Bila je to globoko zamišljena, stvarno podana zgodovinska slika, obsegajoča snov od naselitve Srbov do dneva narodnega ujedinjenja.

Predavatelj jo je podal navdušeno, in navdušila je poslušalca.

Nato smo se razgovorili o raznih vprašanjih iz naše organizacije. Došlo je to globoko okrajnega šolskega sveta, da se skoro vrše volitve učiteljskega zastopnika.

<sup>1</sup> N. pr.: Praktische Grammatik der kroatischen Sprache für den Selbstunterricht. M. E. Muža.  
<sup>2</sup> Hrvatska ili srpska Gramatika za srednje škole. Dr. T. Maretič.

Naš velezaslužni starosta nadučitelj Farčnik, ki je bil od leta 1911 naš zastopnik v okrajnem šolskem svetu, se je zahvalil za izkazano mu zaupanje in prosil, da si društvo izbira novega zaupnika.

V imenu učiteljstva se mu tovariš predsednik zahvali za njegovo mnogoletno delo, ki je bilo vsekdar čisto, posvečeno šoli in učiteljstvu! Hvala iskrena!

Bila sta tudi sprejeta sledeča dva predloga: 1. Pri reformi šolstva naj Zaveza stori vse, da se z drugimi stanovskimi zadevami reši nujno potrebno vprašanje glede učiteljskih stanovanj. 2. Načrt za reformo šolstva naj se pred odobrenjem pošlje v pregled učiteljskim organizacijam.

K sklepu se je poverilo izpraznjeno blagajniško mesto tov. Železnikovi iz Vranskega. Tov. predsednik se zahvali za lepo udeležbo. Res, bilo nas je mnogo, a prihodnjič bodimo vsi! Tajnica.

+ Belokranjsko učiteljsko društvo ima svoj občni zbor dne 14. aprila t. l. ob 2. popoldne v šolskem poslopju v Črnomlju z nastopnim dnevnim redom:

1. Poročilo članov vodstva. 2. Volitev predsednika. — 3. Poročilo o reformi šolstva. — 4. Slučajnosti.

Polnoštevilne udeležbe pričakuje — odbor.

+ Ormoško učiteljsko društvo je imelo dne 6. marca t. l. v Ormožu svoj občni zbor. Društveni predsednik tovariš Josip Rajšp je v svojem pozdravu omenil najprej veliki svetovni obrat, potem ustanovitve naše nove države in izrekel upanje, da se bo tudi zastran šole in učiteljstva obrnilo na bolje. V naš krog sta zopet stopila Fran Megla, nadučitelj pri Sv. Lenartu, in Ivan Najžar, učitelj v Središču, zadnji po prebiti štiri in polletni vojaški službi; na novo je pristopila Nada Kristanova, suplentka v Ormožu. Iz razgovora o novih razmerah so nastali sledeči sklepi: 1.) Zamude se naj obravnavajo zakonito v korist učeči se šolski mladini. 2.) Nemščina naj na slovenskih šolah odpade. 3.) Stanovske organizacije naj delujejo za zenačenje učiteljstva z državnimi uradniki. 4.) Šolski voditelji naj ne bodo odvisni od krajin šolskih svetov pri prošnjah za dopust. 5.) Vsak predlog, oziroma nasvet, stavljen pri zborovanju, naj se predloži tudi pismeno. 6.) Naše društvo ostane pri stari članarini, dokler Zveza drugače ne ukrene. Iz tajnikovega poročila je posneti, da je imelo društvo 36 rednih udov, 3 izredne ude, 5 častnih, skupaj 44 udov; razen dveh učnih oseb so bili vsi udje društva. Zborovanj je bilo 5, odborovi seji 2. Končni zadovoljivi uspeh delovanja v preteklem društvenem letu bi se dal sledeče označiti: 1.) Stanovska zavednost dobra. 2.) Medsebojno obvečevanje po večini prijateljsko. 3.) Sodelovanje zborovalcev pri dnevnem redu živahno. 4.) Sodelovanje učiteljstva v raznih izvanstanovskih poslih pošteno; velik del učiteljstva je z delom preobložen. 5.) Plačevanje udnine in različnih prispevkov izvrstno. 6.) Ugled društva prav dober. Blagajničar je navedel 416 K 16 v dohodkov, 126 K 85 v izdatkov, prebitka toraj 289 K 30 v. Za novo društveno dobo je izvoljen sledeči odbor: predsednik Josip Rajšp, namestnik Ludovik Šijanec, tajnik Adolf Rosina, blagajnik Martin Salaman, odbornika Jakob Preindl in Marija Preskerjeva. Delegata za delegacijsko zborovanje sta Adolf Rosina in Rudolf Rakuša, namestnika Ludovik in Antonija Šijanec.

+ Šmarsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 23. marca v sedaj slovenski učilnici Rog. Slatine. Predsednik Kurbus pozdravi prisotne in čestita tovarišem, ki so po odhodu »nečistih« zasedli tako odlična učit. mesta. Bodri jih k vnetemu delu zlasti na teh mestih, ki so bila dosedaj podlaga tužjevi peti. Njih delo in ljubav do mladine naj jo privede nazaj v naročje slovenskega naroda, da bodo tako zavedeni in vrl naraščaj mlade Jugoslavije in zvesti sinovi in hčere matere Slovenije. Res, lepa je bila udeležba — nad 40 tovarišev in tovarišic — se je zbralo na tem važnem zborovanju. Predsednik se posebej pozdravlja tov. Pavlo Delakovo, ki jo je svetovni prevrat privedel med nas, ter ji želi skorajšnje vrnitve v solčno Gorisko. Upajmo, da tudi temu zapoje nekoč mrtvaška tromba! V svoji sredi pozdravimo novo pristopivše člane tov. Gaudetovo, Voršičevo in tov. Stefanciosa, ki se je po trudopolnem vojnem prerivanju srečno čil in zdrav vrnil med tovariše. Čitanje zadnjih zapisnikov se zaradi jako omejenega časa opusti in preloži na prihodnje Pismo opravičita svojo odsotnost tov. Čeh in Srobotnik. Nato se je vršila volitev učiteljskega zastopnika v Šmarski okrajni šol. svet. Soglasno se odda zaupnica dosedanjemu zastopniku Tamu Kurbusu, ki že več let prav vneto in neustrašno deluje v tem delokrogu za dobrobit in korist učiteljstva. Želimo in upamo, da bo tudi vbodoče mož na svojem mestu.

— Kultura italijanskega imperializma. V Podgrajah pri Ilirski Bistrici so danes 22. marca zaprli učitelja Sardoča, njegovega brata in dva druga fanta, ker so peči slovenske pesmi. Odtirali so jih iz tržške zapore, kjer so še danes. — Na Krasu se neka učiteljica ni hotela udeležiti večerje, ki so jo priredili laški oficirji. Po učiteljico pa so prišli laški vojaki s puškami in so jo prisilili, da je morala iti na zabavo. — Na vsem zasadenem ozemlju izvajajo italijanske okupacijske oblasti neznošen pritisk na one slovenske starše, ki ne dovoljujejo svojim otrokom obiskovati italijanskega pouka. Odvzamejo jim pravico in potne legitimacije, jim provzročajo

— Kultura italijanskega imperializma. V Podgrajah pri Ilirski Bistrici so danes 22. marca zaprli učitelja Sardoča, njegovega brata in dva druga fanta, ker so peči slovenske pesmi. Odtirali so jih iz tržške zapore, kjer so še danes. — Na Krasu se neka učiteljica ni hotela udeležiti večerje, ki so jo priredili laški oficirji. Po učiteljico pa so prišli laški vojaki s puškami in so jo prisilili, da je morala iti na zabavo. — Na vsem zasadenem ozemlju izvajajo italijanske okupacijske oblasti neznošen pritisk na one slovenske starše, ki ne dovoljujejo svojim otrokom obiskovati italijanskega pouka. Odvzamejo jim pravico in potne legitimacije, jim provzročajo

čajo nebroj sitnosti ter jim pretijo z zapo-rom. Bujno cvete kultura italijanskega imperializma, toda ponos našega zavednega naroda se ne ukloni nobenemu nasilju!

## Polemika.

### Naša mesečna imena.

Uradni list naše države, »Službene Novine Kraljestva Srba, Hrvata i Slovencev«, ki izhajajo v Beogradu, rabijo dosledno svetovna imena mesecev, vzeta prvotno iz latinščine, torej: januar, februar, mart itd.; takisto »Uradni list deželne vlade za Slovenijo« in sploh vsi naši listi; ta imena so obična tudi v uradnem poslovanju, kjer je treba točnosti in hitrega pregleda. Le naš »Višji šolski svet« je začel uvajati v svoje odloke naša domača imena mesecev, menda iz nagiba, da bi se postavil na popolnoma slovensko stališče tudi v jezikovnih ozirih. — Ta samolastnost pa se nam ne zdi pravilna, ker nas vsak dan očči od Francozov, Angležev, Italijanov. V leposlovnih spisih le rabimo svoja domača imena (»kozoprska« pa se bodo nežni liriki gotovo tudi ogibali); pesniki si itak pomagajo, kakor si je znal Prešeren v svojem glasovitem sonetu »Je od veselja časa teklo leto...«; a v uradnih podatkih in sploh povsod, kjer je glavno nedvoumna točnost, ki jo je treba spoznati na prvi pogled, tam se držimo mednarodnih izrazov in ne gonimo samoljubnega separatizma. To je tem bolj potrebno, ker bi nastala z uveljavljanjem naših mesečnih imen prav lahko zmeda baš pri čisto tako važnem datiranju, osobito ako stopimo s Hrvati v ožji stik, preden tudi oni ne bodo dosledneje rabili mednarodnih mesečnih imen namesto svojih; saj je naš listopad v hrvaščini »studeni«, naš oktober pa tam listopad, naš december jim je »prosinac«, naš prosinac pa svecan (sječanj), naš svecan jim je »veljača«, mi imamo 2 travna in 2 srpana, Hrvatje samo po enega... Koliko nepotrebnega uka in pazljivosti zahtevajo take formalnosti, ki se jim čisto lahko izognemo na srbski in sploh evropski način! Ne posnemajmo Vsenemcev, ki so bili v zadnjih letih pričeli izkopavati »pristna« nemška mesečna imena izza dobe Karla Velikega, a so bili vsaj toliko pametni, da so se jih posluževali samo pri slavnostih in v spisih Südmarke in Schulvereina. T.

Fr. Šegula:

### Knjige in službe.

(Viš. šol. svetu v preudarek.)

V 12. in 13. št. »Uč. Tov.« čitamo članek strokovnega učitelja tovariša Iv. Magerla z gorenjim naslovom.

Dopis sloni na jako velikem zanimanju za meščanske šole ali bodoče višje narodne šole, kar je vse hvale vredno. ako bi obenem ne bilo čitati med vrstami članka nekaj, kar označuje Francoz z besedo — presomption.

Kar se tiče I. dela, t. j. knjig, molčim, ker nisem meščanskošolski strokovnjak; pač pa si dovoljujem nekaj omeniti glede II. dela — glede služb.

Kar se tiče preustroja narodnega šolstva, smo vsi edini v tem, da se naj to izpopolni ter obenem naobrazba učiteljskega razširi; učiteljstvo samo si želi višjo-košolske naobrazbe. Vse to pa ne pojde čez noč. Imamo prehodno dobo, in ta je huda, v marsičem še slabša kot prejšnja doba, t. j. doba pred vojno. Vojna je zasekala baš tudi šolstvu pregloboke brazde. Naš naraščaj, ki je prišel zadnja leta z učiteljskimi, takozvani »vojni maturanti«, in naraščaj, ki še pride eno ali dve leti, je pač pravo pristno vojno blago. Pri vsem tem pa še trpimo na pomanjkanju učiteljev, tako da se je že razmišljalo, bi li ne kazalo namestiti kot učitelje neabsolviranih srednješolcev. To glede splošnih ljudskih šol.

Glede meščanskih šol pa je tovariš Magerl poln največje bojazni, da bi se ne vrnil med vrste meščanskošolskega učiteljstva kak četudi sicer dober ljudskošolski učitelj, ki pa ni dobil licence za meščanske šole a l'agrégation excellence. Najrajši bi menda, da bi se že v novem meščanskošolskega kandidata isto znanje meščansko šolskega kandidata isto znanje kot od kandidata za nižje razrede srednjih šol.

Meščanske šole so po dosedaj še veljavni zakonih povsem ljudske šole, ki se pa ločijo od višje stopnje splošne ljudske šole v tem, da imajo nekaj obširnejši učni načrt. Da se zaradi tega močno bližajo spodnjim razredom srednje šole, je jasno, ker sploh ti razredi odgovarjajo le višji stopnji ljudske šole, kolikor ne ustrezajo posebnemu namenu — podavati osnovo za nadaljnje študije.

Meščanskošolski učitelj pa stoji vse-kakor bližje ljudskošolskemu učitelju nego srednješolskemu. Naš načrt in naše želje,

dasi so upravičene in je njih izvršitev sigurna stvar, pa je le še v bodočnosti. Zato pa ne kaže nikakor danes merodajnih činiteljev opozarjati na to, kar znači naš načrt, ter zahtevati, da v prehodni dobi primejo meščanskošolskega kandidata o priliki meščanskošolskega učnega izpita za ušesa.

Splošno znano je, da je še dosedaj veljavna ministerialna odredba z dne 31. julija 1886, št. 6033, glede meščanskošolske aprobacije kandidatov dokaj stroga — z ozirom na predizobrazbo, ki jo nudi učiteljske — in ravno tako znano je, da eksaminatorji ravno na izpitu te vrste dosedaj niso poznali pardona. Zahtevali so skoraj več, nego manj, kar zahteva omejen predpis. Ravno to je krivo, da se je marsikdo zbal ter vrgel puško v koruzo, namesto da bi stopil pred komisijo. Tega pa ni kriv kandidat, ta se je itak učil noči in noči, a še ni zbral one obširne snovi; kriv je pa sistem. Naj skrbi vlada za to, da si kandidati pridobijo primernim potom potrebne naobrazbe.

Danes, ko prihaja med ljudskošolske tovariše naraščaj — »vojna roba« — se bodo pač tudi meščanskošolski tovariši morali zadovoljiti s tistim sotrudnikom, ki je kot dobro kvalificiran in vesten ljudskošolski učitelj napravil izpit za meščanske šole po starem kopitu. Če se pa pri tem mogoče eventualno pogleda skozi prste, nič ne de, saj so gledali pet let skozi prste na izpiti vseh vrst in še bodo. Vse itak ne zavisi od izpita; to tudi vemo vsi. Smelo trdim, da je zmožen poučevati v meščanski šoli vsak boljši ljudskošolski učitelj, ako se primerno pripravi za pouk. Pripraviti se pa moramo vsi za v s a k pouk, to je staro pedagoško načelo.

Kar se pa tiče ravnateljskih mest na meščanskih šolah, pripominjam: Toliko aprobiranih meščanskošolskih učiteljev je brezdomno v Sloveniji, kolikor bo v doglednem času meščanskih šol, in nikakor ne bo treba segati po ljudskošolskih učiteljih. Sicer pa ravnatelj meščanske šole še ni ravnatelj srednje šole, četudi nižjih razredov, istotako kakor ni meščanskošolski učitelj srednješolski učitelj, dasi sam najbolj želim, da se postavi naše šolstvo na ono enotnost, da bo meščanska šola — to se pravi bodoča višja narodna šola — vseskozi istovredna z nižjimi razredi srednje šole. A to je le še naš smoter, ki ga hočemo doseči, a v ta namen ne začnimo pri zgradbi z dimnikom, temveč le s temeljem.

S temi vrsticami nočem nič drugega povedati kot to, da ne provzročajmo slabe volje v naših vrstah!

## Iz Jugoslavije.

— Nove plače za učiteljstvo na ljudskih in meščanskih šolah v Sloveniji. Uradno nam pišejo: Na višjem šolskem svetu v Ljubljani sestavljeni oddelček za ureditve učiteljskih plač, v katerem posluje 1 računski uradnik in 7 učiteljev, je že odmeril nove službene prejemke za aktivne učitelje in učiteljice, ki so nameščeni na šolah bivše vojvodine Kranjske in bivše grofije Goriske. Deželno knjigovodstvo je dobilo ukaz, da izplača od 1. prosinca 1919 dospel zneske kar najhitreje. Da se pospeši uradovanje, je višji šolski svet tudi knjigovodstvu pridelil 6 učiteljev. Odmerjevanje plač za učiteljstvo koroških in štajerskih šolskih okrajev se je pričelo in bo gotovo do konca aprila.

— Vsem učiteljem in učiteljicam, ki imajo usposobljenostni izpit, a so nastavljeni kot suplenti, odnosno supletinje, je višji šolski svet priznal in nakazal vojno-draginjsko doklado po 1. stopnji 1. razreda od 1. prosinca 1919 naprej. Svoje službene prejemke dobe vsakega prvega vnaprej.

— Dopust za nedoločen čas. Deželna vlada je na seji dne 2. t. m. podelila dopust za nedoločen čas višjima šolskima nadzornikom dr. Mihaelu Opeki in dr. Janku Bezjaku.

— Provizorični učitelji, ki so bili med vojno, oziroma so še danes pri vojaki, a zaradi nerodnih vojnih razmer nisomogli pravočasno napraviti usposobljenostnega izpita in se interesirajo, da se jim bodo štela provizorična, oziroma definitivna leta, naj pošljejo tozadevne podatke in naslov do 18. aprila t. l. učitelju Tone-tu Stefanciosu v Rogatcu (bivše Štajersko.)

— Proti šolskim mašam. Na seji občinskega sveta ljubljanskega z dne 8. t. m. je zahteval socialno-demokratski občinski svetnik inž. Stebi, naj se šolske maše odpravijo, ker vzgajajo samo hinavščino.

— Umri je dne 7. t. m. Josip Jamnik, postajni mojster v Semicu. Pokojnik je dovršil ljubljansko učiteljske l. 1909. Bil je izboren risar; znane so bile lične vinjete, ki jih je priobčeval v »Dom. Prijatelju«. Časten mu bodi spomin!

— Učiteljski konvikt. Učiteljska zborna Trbovlje in Trbovlje-Vode v spomin umrle tovaršice Anke Kajtnove K 78.—

— Demokratizem pa tak! Pred letom se mi je družina povečala za eno glavo, kar sem takrat sporočil pristojnim oblastim, ker mi je šlo pač za povišanje vojno-draginjske doklade. Pa se je stvar le predolgo vlekla, in nihče spodobnih ljudi mi ne bo štel v zlo, če me je po enoletnem čakaniu minila potrebnost ter sem zadevo urgiral naravnost na deželnem knjigovodstvu. Resnici na ljubo moram povedati, da se je to pot gospoda še dosti točno vzdramila, z njo pa se je vzdramil tudi stari sv. Birokracij in je napisal pod akt svojo stanoznano pesemco: »Obenem naj... šolski svet opozori šolsko vodstvo in potom tega zgoraj imenovanega učitelja, da se vbodoče drži zaradi točnega uradovanja strogo uradne poti.« — Pa naj kdo reče, da ne živimo v demokratski državi! — Naj ti bo smoter še tako blizu, da bi se skoro zadel vanj, ena sama pot ti je odmerjena do njega po milosti neumrlo-čih zakonov: strogo uradna pot! Naj se še tako vijuzi in plazi v klanec, kaj te briga, učiteljska para, trgaj podplate in — basta! —

— Poverjenstvo za uk in bogočastje na deželni vladi za Slovenijo v Ljubljani, je odločilo, da državna učna uprava prevzame plačevanje službenih prejemkov otroške vrtarice Marije Haderlapove na občinskem otročjem vrtcu v Zelezni kapli.

— Osebnosti. Z ozirom na potrebe narodnega šolstva so iz službenih ozirov začasno premeščeni: na deško petrazrednico v Studencih: Anton Hren, nadučitelj na C. M. šoli na Muti, za šolskega voditelja; Ciril Hočvar, učitelj v Zagorju, za učitelja; Aleksander Alt, nadučitelj v St. Janžu pri Spodnjem Dravogradu, za učitelja; Janko Zel, učitelj pri Sv. Ani na Krivem bregu, za učitelja; na deklško petrazrednico v Studencih: Ana Hrenova, učiteljica na C. M. šoli v Muti, za učiteljico; Adela Smidova, učiteljica v St. Janžu pri Spodnjem Dravogradu, za učiteljico; Ana Zelova, učiteljica pri Sv. Ani na Krivem bregu, za učiteljico; Pavla Šončeva, učiteljska kandidatinja, prideljena v službovanje okrajnemu glavarstvu v Mariboru, za namestno učiteljico; v Radvanj pri Mariboru: Radoslav Knaflič, nadučitelj v Dobjem, za šolskega voditelja; Josip Jarh, učitelj-begunec, za učitelja; Emilija Dullerjeva, učiteljica v Slovenjgradcu, za učiteljico; Julija Rutnikova, učiteljica pri St. Vidu pri Ptuj, za učiteljico; na mešano šestrazrednico v Lajtersbergu-Krčevini pri Mariboru: Mirko Pučelik, učitelj na dvojezični ljudski šoli v Lajtersbergu-Krčevini, za šolskega voditelja; Radojvo Tušak, učitelj v Polzeli, za učitelja; Emilija Wachova, učiteljica v Kamnici, za učiteljico; Marta Jurkova, učiteljica v Laporju, za učiteljico; Fran Haberman, učiteljski kandidat in poročnik pri mariborskem pehotnem polku, za namestnega učitelja; v Podbrežje pri Mariboru: Josip Klemenčič, učitelj pri Sv. Trojici v Slovenskih goricah, za šolskega voditelja; Fran Friedl, pomožni učitelj v Cirkovcah, za pomožnega učitelja; Josip Gosak, okrajni pomožni učitelj v Celju, za učitelja; Roza Gosakova, učiteljica v St. Martinu v Rožni dolini, za učiteljico; Frančiška Grilčeva, učiteljica v St. Florijanu ob Boču, za učiteljico; Pavla Avgustinčičeva, učiteljica v Makolah, za učiteljico; Marija Ješovnikova, učiteljica v Braslovcah, za učiteljico; Ana Tomazičeva, učiteljica-begunka, za učiteljico; na trirazrednico v Tezno pri Mariboru: Anton Brumen, nadučitelj v Čadramu, za šolskega voditelja; Fran Luknar, učitelj pri St. Juriju ob Ščavnici, zdaj nadporočnik pri mariborskem pehotnem polku, za učitelja; Zorka Sekirnikova, učiteljica v Kostrivnici, za učiteljico; v Razvanj pri Mariboru: Pero Jankovič, nadučitelj pri Sv. Martinu na Pohorju, za šolskega voditelja; Mira Jankovičeva, učiteljica pri Sv. Martinu na Pohorju, za učiteljico. — Iz službenih ozirov sta premeščena: Pavla Miklavčeva, učiteljica v Jarenini, za učiteljico v Legno, in Josip Widmoser, učitelj v Riknici-Breznu, za učitelja v Makole. — Z ozirom na potrebe narodnega šolstva so nadalje iz službenih ozirov začasno premeščeni: na deško meščansko šolo v Mariboru: Dragotin Humek, strokovni učitelj v Krškem, za začasnega ravnatelja; Josip Hergouth, učitelj pri Smartnem ob Paki, za začasnega strokovnega učitelja; Milan Vauda, učitelj v Šmarju pri Jelšah, za začasnega strokovnega učitelja; Franc Škof, nadučitelj v Mariji na Zili, za začasnega strokovnega učitelja; Milan Zupančič, učitelj-begunec v Ljubljani, za začasnega strokovnega učitelja; Ernest Širca, vadniški učitelj v Gorici, zdaj v Ljubljani, za začasnega strokovnega učitelja; na deklško meščansko šolo I. v Mariboru: Zora Klavžarjeva, vadniška učiteljica v Gorici, zdaj v Hotinji vasi, za šolsko voditeljico; Elza Kukovčeva, učiteljica v Stoprcah, za začasno strokovno učiteljico; Avgusta

Šantlova, strokovna učiteljica v Pulju, zdaj v Krškem, za strokovno učiteljico; na deklško meščansko šolo II. v Mariboru: Antonija Stupca, učiteljica v Lajtersbergu-Krčevini, za šolsko voditeljico; Elza Lešnikova, začasna učiteljica v Vitanjah, za začasno strokovno učiteljico; Helena Levstikova, učiteljica v Dobrni, za začasno strokovno učiteljico; na vadnico bivšega deželnega ženskega učiteljskega v Mariboru: Angela Milčinska, učiteljica v Hajdini, za šolsko voditeljico; Berta Brenčecova, učiteljica v Velenju, za učiteljico; Antonija Batičeva, začasna učiteljica, zdaj v Ljubljani, za začasno učiteljico; Marija Rozmanova, vadniška učiteljica v Gorici, zdaj v Črnomlju, za učiteljico; na deško ljudsko šolo I. v Mariboru: Franc Serajnik, učitelj v Središču, za učitelja; Friderik Zinauer, učitelj pri Sv. Jakobu v Slovenskih goricah, za učitelja; Franc Vabič, bivši začasni nadučitelj na deklški šoli v Ptuj, za učitelja; Anton Nerat, nadučitelj na Zgornji Ponikvi, za učitelja; Miroslav Logar, učiteljski kandidat v Ljubljani, za začasnega učitelja; na deško ljudsko šolo II. v Mariboru: Mirko Kožuh, nadučitelj pri Sv. Duhu v Halozah, za nadučitelja; Viktor Grčar, učitelj v Ribnici, za učitelja; na deško ljudsko šolo III. v Mariboru: Ivan Tomazič, nadučitelj na Stari cesti, za nadučitelja; Josip Malenšek, učitelj, zdaj nadporočnik pri mariborskem pehotnem polku, za učitelja; Josip Kutina, začasni učitelj v Istri, zdaj v Ljubljani, za začasnega učitelja; Zofija Mulaček-Suševa, učiteljica v Kranjski gori, za učiteljico; na deško ljudsko šolo IV. v Mariboru: Martin Vodenik, nadučitelj pri Spodnji Kungoti, za nadučitelja; Stanislav Legat, nadučitelj v Logatcu, za učitelja; Alojzij Spanger, učitelj v Rojanu, zdaj v Ljubljani, za učitelja; na deklško ljudsko šolo I. v Mariboru: Hermina Bračičeva, učiteljica v Dobovi pri Brežicah, za učiteljico; Ana Herzogova, začasna učiteljica v Ljutomeru, za začasno učiteljico; Marija Velnarjeva, učiteljica v Sv. Bolfenku na Kogu, za učiteljico; Alojzija Kožuhova, učiteljica pri Sv. Duhu v Halozah, za učiteljico; Filomena Tručlova, učiteljica pri Veliki Nedelji, za učiteljico; Frančiška Malenškova, učiteljica ročnih del v Mariboru, za učiteljico ročnih del; na deklško ljudsko šolo II. v Mariboru: Olga Juvancičeva, učiteljica v Selnici, za šolsko voditeljico; Marija Tomazič-Skrbčeva, učiteljica na Stari cesti, za učiteljico; Marta Gobčeva, učiteljica v St. Janžu na Dravskem polju, za učiteljico; Josipina Kirarjeva, začasna učiteljica v St. Ilju v Slovenskih goricah, za začasno učiteljico; na deklško ljudsko šolo III. v Mariboru: Ida Vodenikova, učiteljica v Spodnji Kungoti, za učiteljico; Justina Coretjeva, učiteljica v Framu, za učiteljico; Ema Kosijeva, začasna učiteljica v Cirkovcih, za začasno učiteljico; Ivana Vidmarjeva, učiteljica v Vuzenici, za učiteljico; Ljuba Marinova, začasna učiteljica v Slovenski Bistrici, za začasno učiteljico.

## Srednješolske vesti.

Začasni učni načrt za srednje šole v Srbiji. Minister prosvete Davidovič je izdal začasni učni načrt za srednje šole v bivši kraljevini Srbiji. Načrt naj omogoči srbski mladini, da v pospešenem šolanju nadomesti vsaj deloma po vojni izgubljeni čas. Zanimivo in vse hvale vredno je, da minister prosvete tudi pri skrajšanju pouka ni pozabil na potrebo, da srbska mladina pozna kulturo celokupnega naroda. Tako so pri literaturi odrejene posebne ure za slovensko literaturo in književnost, in skozi pol leta se bo v osmem razredu gimnazije gojila na teden vsaj po eno uro slovenska literatura v svrhu poznavanja našega narečja. V definitivnem učnem načrtu bo seveda odkazano spoznavanju naših razmer še mnogo več prostora.

Društvo slovenskih profesorjev ima v soboto, dne 12. t. m., ob pol 4. popoldne v risalnici I. državne gimnazije v Ljubljani izredni občni zbor.

Osebnosti. Nameščeni so: na I. drž. gimnaziji v Ljubljani: kot učitelj za nemščino kot glavni predmet, laščino in grščino kot postranska predmeta dr. Jakob Kelemina, profesor na državni gimnaziji v Novem mestu; kot učitelj za slovenščino kot glavni, klasično filologijo kot postranski predmet Ivan Mazovec, suplent na državni realni gimnaziji v Ljubljani; kot učitelj za zgodovino kot glavni predmet dr. Matej Potočnik, profesor na državni realni v Idriji; na državni realni gimnaziji v Ljubljani: kot učitelj za slovenščino kot glavni, klasično filologijo kot postranski predmet Martin Majcen, profesor na državni gimnaziji v Novem mestu; kot učitelja za prirodoznanje kot glavni, matematiko in fiziko kot postranska predmeta Bogomil Remec, profesor na državni gimnaziji v Novem mestu, in dr. Gvidon Sajovic, profesor na državni realni gimnaziji v Ljubljani; na državni realni v Ljubljani: kot učitelj za matematiko in fiziko dr. Franc

čajo nebroj sitnosti ter jim pretijo z zapo-rom. Bujno cvete kultura italijanskega imperializma, toda ponos našega zavednega naroda se ne ukloni nobenemu nasilju!

## Polemika.

### Naša mesečna imena.

Uradni list naše države, »Službene Novine Kraljestva Srba, Hrvata i Slovencev«, ki izhajajo v Beogradu, rabijo dosledno svetovna imena mesecev, vzeta prvotno iz latinščine, torej: januar, februar, mart itd.; takisto »Uradni list deželne vlade za Slovenijo« in sploh vsi naši listi; ta imena so obična tudi v uradnem poslovanju, kjer je treba točnosti in hitrega pregleda. Le naš »Višji šolski svet« je začel uvajati v svoje odloke naša domača imena mesecev, menda iz nagiba, da bi se postavil na popolnoma slovensko stališče tudi v jezikovnih ozirih. — Ta samolastnost pa se nam ne zdi pravilna, ker nas vsak dan oči od jugoslovanskih bratov prav tako kakor od Francozov, Angležev, Italijanov. V leposlovnih spisih le rabimo svoja domača imena (»kozoprska« pa se bodo nežni liriki gotovo tudi ogibali); pesniki si itak pomagajo, kakor si je znal Prešeren v svojem glasovitem sonetu »Je od veselja časa teklo leto...«; a v uradnih podatkih in sploh povsod, kjer je glavno nedvoumna točnost, ki jo je treba spoznati na prvi pogled, tam se držimo mednarodnih izrazov in ne gonimo samoljubnega separatizma. To je tem bolj potrebno, ker bi nastala z uveljavljanjem naših mesečnih imen prav lahko zmeda baš pri čisto tako važnem datiranju, osobito ako stopimo s Hrvati v ožji stik, preden tudi oni ne bodo dosledneje rabili mednarodnih mesečnih imen namesto svojih; saj je naš listopad v hrvaščini »studeni«, naš oktober pa tam listopad, naš december jim je »prosinac«, naš prosinac pa svecan (sječanj), naš svecan jim je »veljača«, mi imamo 2 travna in 2 srpana, Hrvatje samo po enega... Koliko nepotrebnega uka in pazljivosti zahtevajo take formalnosti, ki se jim čisto lahko izognemo na srbski in sploh evropski način! Ne posnemajmo Vsenemcev, ki so bili v zadnjih letih pričeli izkopavati »pristna« nemška mesečna imena izza dobe Karla Velikega, a so bili vsaj toliko pametni, da so se jih posluževali samo pri slavnostih in v spisih Südmarke in Schulvereina. T.

Fr. Šegula:

### Knjige in službe.

(Viš. šol. svetu v preudarek.)

V 12. in 13. št. »Uč. Tov.« čitamo članek strokovnega učitelja tovariša Iv. Magerla z gorenjim naslovom.

Dopis sloni na jako velikem zanimanju za meščanske šole ali bodoče višje narodne šole, kar je vse hvale vredno. ako bi obenem ne bilo čitati med vrstami članka nekaj, kar označuje Francoz z besedo — presumption.

Kar se tiče I. dela, t. j. knjig, molčim, ker nisem meščanskošolski strokovnjak; pač pa si dovoljujem nekaj omeniti glede II. dela — glede služb.

Kar se tiče preustroja narodnega šolstva, smo vsi edini v tem, da se naj to izpopolni ter obenem naobrazba učiteljskega razširi; učiteljstvo samo si želi višjo-košolske naobrazbe. Vse to pa ne pojde čez noč. Imamo prehodno dobo, in ta je huda, v marsičem še slabša kot prejšnja doba, t. j. doba pred vojno. Vojna je zasekala baš tudi šolstvu pregloboke brazde. Naš naraščaj, ki je prišel zadnja leta z učiteljskimi, takozvani »vojni maturanti«, in naraščaj, ki še pride eno ali dve leti, je pač pravo pristno vojno blago. Pri vsem tem pa še trpimo na pomanjkanju učiteljev, tako da se je že razmišljalo, bi li ne kazalo namestiti kot učitelje neabsolviranih srednješolcev. To glede splošnih ljudskih šol.

Glede meščanskih šol pa je tovariš Magerl poln največje bojazni, da bi se ne vrnil med vrste meščanskošolskega učiteljstva kak četudi sicer dober ljudskošolski učitelj, ki pa ni dobil licence za meščanske šole a l'agrégation excellence. Najrajši bi menda, da bi se že v novem meščanskošolskega kandidata isto znanje meščansko šolskega kandidata isto znanje kot od kandidata za nižje razrede srednjih šol.

Meščanske šole so po dosedaj še veljavni zakonih povsem ljudske šole, ki se pa ločijo od višje stopnje splošne ljudske šole v tem, da imajo nekaj obširnejši učni načrt. Da se zaradi tega močno bližajo spodnjim razredom srednje šole, je jasno, ker sploh ti razredi odgovarjajo le višji stopnji ljudske šole, kolikor ne ustrezajo posebnemu namenu — podavati osnovo za nadaljnje študije.

Meščanskošolski učitelj pa stoji vse-kakor bližje ljudskošolskemu učitelju nego srednješolskemu. Naš načrt in naše želje,

dasi so upravičene in je njih izvršitev sigurna stvar, pa je le še v bodočnosti. Zato pa ne kaže nikakor danes merodajnih činiteljev opozarjati na to, kar znači naš načrt, ter zahtevati, da v prehodni dobi primejo meščanskošolskega kandidata o priliki meščanskošolskega učnega izpita za ušesa.

Splošno znano je, da je še dosedaj veljavna ministerialna odredba z dne 31. julija 1886, št. 6033, glede meščanskošolske aprobacije kandidatov dokaj stroga — z ozirom na predizobrazbo, ki jo nudi učiteljske — in ravno tako znano je, da eksaminatorji ravno na izpitu te vrste dosedaj niso poznali pardona. Zahtevali so skoraj več, nego manj, kar zahteva ome-njeni predpis. Ravno to je krivo, da se je marsikdo zbal ter vrgel puško v koruzo, namesto da bi stopil pred komisijo. Tega pa ni kriv kandidat, ta se je itak učil noči in noči, a še ni zbral one obširne snovi; kriv je pa sistem. Naj skrbi vlada za to, da si kandidati pridobijo primernim potom potrebne naobrazbe.

Danes, ko prihaja med ljudskošolske tovariše naraščaj — »vojna roba« — se bodo pač tudi meščanskošolski tovariši morali zadovoljiti s tistim sotrudnikom, ki je kot dobro kvalificiran in vesten ljudskošolski učitelj napravil izpit za meščanske šole po starem kopitu. Če se pa pri tem mogoče eventualno pogleda skozi prste, nič ne de, saj so gledali pet let skozi prste na izpiti vseh vrst in še bodo. Vse itak ne zavisi od izpita; to tudi vemo vsi. Smelo trdim, da je zmožen poučevati v meščanski šoli vsak boljši ljudskošolski učitelj, ako se primerno pripravi za pouk. Pripraviti se pa moramo vsi za v s a k pouk, to je staro pedagoško načelo.

Kar se pa tiče ravnateljskih mest na meščanskih šolah, pripominjam: Toliko aprobiranih meščanskošolskih učiteljev je brezdomno v Sloveniji, kolikor bo v doglednem času meščanskih šol, in nikakor ne bo treba segati po ljudskošolskih učiteljih. Sicer pa ravnatelj meščanske šole še ni ravnatelj srednje šole, četudi nižjih razredov, istotako kakor ni meščanskošolski učitelj srednješolski učitelj, dasi sam najbolj želim, da se postavi naše šolstvo na ono enotnost, da bo meščanska šola — to se pravi bodoča višja narodna šola — vseskozi istovredna z nižjimi razredi srednje šole. A to je le še naš smoter, ki ga hočemo doseči, a v ta namen ne začnimo pri zgradbi z dimnikom, temveč le s temeljem.

S temi vrsticami nočem nič drugega povedati kot to, da ne provzročajmo slabe volje v naših vrstah!

## Iz Jugoslavije.

— Nove plače za učiteljstvo na ljudskih in meščanskih šolah v Sloveniji. Uradno nam pišejo: Na višjem šolskem svetu v Ljubljani sestavljeni oddelček za ureditve učiteljskih plač, v katerem posluje 1 računski uradnik in 7 učiteljev, je že odmeril nove službene prejemke za aktivne učitelje in učiteljice, ki so nameščeni na šolah bivše vojvodine Kranjske in bivše grofije Goriske. Deželno knjigovodstvo je dobilo ukaz, da izplača od 1. prosinca 1919 dospel zneske kar najhitreje. Da se pospeši uradovanje, je višji šolski svet tudi knjigovodstvu pridelil 6 učiteljev. Odmerjevanje plač za učiteljstvo koroških in štajerskih šolskih okrajev se je pričelo in bo gotovo do konca aprila.

— Vsem učiteljem in učiteljicam, ki imajo usposobljenostni izpit, a so nastavljeni kot suplenti, odnosno supletinje, je višji šolski svet priznal in nakazal vojno-draginjsko doklado po 1. stopnji 1. razreda od 1. prosinca 1919 naprej. Svoje službene prejemke dobe vsakega prvega vnaprej.

— Dopust za nedoločen čas. Deželna vlada je na seji dne 2. t. m. podelila dopust za nedoločen čas višjima šolskima nadzornikoma dr. Mihaelu Opeki in dr. Janku Bezjaku.

— Provizorični učitelji, ki so bili med vojno, oziroma so še danes pri vojaki, a zaradi nerodnih vojnih razmer nisomogli pravočasno napraviti usposobljenostnega izpita in se interesirajo, da se jim bodo štela provizorična, oziroma definitivna leta, naj pošljejo tozadevne podatke in naslov do 18. aprila t. l. učitelju Tone-tu Stefanciosu v Rogatcu (bivše Štajersko.)

— Proti šolskim mašam. Na seji občinskega sveta ljubljanskega z dne 8. t. m. je zahteval socialno-demokratski občinski svetnik inž. Stebi, naj se šolske maše odpravijo, ker vzgajajo samo hinavščino.

— Umri je dne 7. t. m. Josip Jamnik, postajni mojster v Semicu. Pokojnik je dovršil ljubljansko učiteljske l. 1909. Bil je izboren risar; znane so bile lične vinjete, ki jih je priobčeval v »Dom. Prijetelju«. Časten mu bodi spomin!

— Učiteljski konvikt. Učiteljska zborna Trbovlje in Trbovlje-Vode v spomin umrle tovaršice Anke Kajtnove K 78.—

— Demokratizem pa tak! Pred letom se mi je družina povečala za eno glavo, kar sem takrat sporočil pristojnim oblastim, ker mi je šlo pač za povzicanje vojno-draginjske doklade. Pa se je stvar le predolgo vlekla, in nihče spodobnih ljudi mi ne bo štel v zlo, če me je po enoletnem čakanju minila potrebnost ter sem zadevo urgiral naravnost na deželnem knjigovodstvu. Resnici na ljubo moram povedati, da se je to pot gospoda še dosti točno vzdramila, z njo pa se je vzdramil tudi stari sv. Birokracij in je napisal pod akt svojo stanoznano pesemco: »Obenem naj... šolski svet opozori šolsko vodstvo in potem tega zgoraj imenovanega učitelja, da se vbodoče drži zaradi točnega uradovanja strogo uradne poti.« — Pa naj kdo reče, da ne živimo v demokratski državi! — Naj ti bo smoter še tako blizu, da bi se skoro zadel vanj, ena sama pot ti je odmerjena do njega po milosti neumrlo-čih zakonov: strogo uradna pot! Naj se še tako vijuzi in plazi v klanec, kaj te briga, učiteljska para, trgaj podplate in — basta! —

— Poverjenstvo za uk in bogočastje na deželni vladi za Slovenijo v Ljubljani, je odločilo, da državna učna uprava prevzame plačevanje službenih prejemkov otroške vrtarice Marije Haderlapove na občinskem otročjem vrtcu v Zelezni kapli.

— Osebnosti. Z ozirom na potrebe narodnega šolstva so iz službenih ozirov začasno premeščeni: na deško petrazrednico v Studencih: Anton Hren, nadučitelj na C. M. šoli na Muti, za šolskega voditelja; Ciril Hočvar, učitelj v Zagorju, za učitelja; Aleksander Alt, nadučitelj v St. Janžu pri Spodnjem Dravogradu, za učitelja; Janko Zel, učitelj pri Sv. Ani na Krivem bregu, za učitelja; na deklško petrazrednico v Studencih: Ana Hrenova, učiteljica na C. M. šoli v Muti, za učiteljico; Adela Smidova, učiteljica v St. Janžu pri Spodnjem Dravogradu, za učiteljico; Ana Zelova, učiteljica pri Sv. Ani na Krivem bregu, za učiteljico; Pavla Šončeva, učiteljska kandidatinja, prideljena v službovanje okrajnemu glavarstvu v Mariboru, za namestno učiteljico; v Radvanj pri Mariboru: Radoslav Knaflič, nadučitelj v Dobjem, za šolskega voditelja; Josip Jarh, učitelj-begunec, za učitelja; Emilija Dullerjeva, učiteljica v Slovenjgradcu, za učiteljico; Julija Rutnikova, učiteljica pri St. Vidu pri Ptuj, za učiteljico; na mešano šestrazrednico v Lajtersbergu-Krčevini pri Mariboru: Mirko Pučelik, učitelj na dvojezični ljudski šoli v Lajtersbergu-Krčevini, za šolskega voditelja; Radojvo Tušak, učitelj v Polzeli, za učitelja; Emilija Wachova, učiteljica v Kamnici, za učiteljico; Marta Jurkova, učiteljica v Laporju, za učiteljico; Fran Haberman, učiteljski kandidat in poročnik pri mariborskem pehotnem polku, za namestnega učitelja; v Podbrežje pri Mariboru: Josip Klemenčič, učitelj pri Sv. Trojici v Slovenskih goricah, za šolskega voditelja; Fran Friedl, pomožni učitelj v Cirkovcah, za pomožnega učitelja; Josip Gosak, okrajni pomožni učitelj v Celju, za učitelja; Roza Gosakova, učiteljica v St. Martinu v Rožni dolini, za učiteljico; Frančiška Grilčeva, učiteljica v St. Florijanu ob Boču, za učiteljico; Pavla Avgustinčičeva, učiteljica v Makolah, za učiteljico; Marija Ješovnikova, učiteljica v Braslovcah, za učiteljico; Ana Tomazičeva, učiteljica-begunka, za učiteljico; na trirazrednico v Tezno pri Mariboru: Anton Brumen, nadučitelj v Čadramu, za šolskega voditelja; Fran Luknar, učitelj pri St. Juriju ob Ščavnici, zdaj nadporočnik pri mariborskem pehotnem polku, za učitelja; Zorka Sekirnikova, učiteljica v Kostrivnici, za učiteljico; v Razvanj pri Mariboru: Pero Jankovič, nadučitelj pri Sv. Martinu na Pohorju, za šolskega voditelja; Mira Jankovičeva, učiteljica pri Sv. Martinu na Pohorju, za učiteljico. — Iz službenih ozirov sta premeščena: Pavla Miklavčeva, učiteljica v Jarenini, za učiteljico v Legno, in Josip Widmoser, učitelj v Riknici-Breznu, za učitelja v Makole. — Z ozirom na potrebe narodnega šolstva so nadalje iz službenih ozirov začasno premeščeni: na deško meščansko šolo v Mariboru: Dragotin Humek, strokovni učitelj v Krškem, za začasnega ravnatelja; Josip Hergouth, učitelj pri Smartnem ob Paki, za začasnega strokovnega učitelja; Milan Vauda, učitelj v Šmarju pri Jelšah, za začasnega strokovnega učitelja; Franc Škof, nadučitelj v Mariji na Zili, za začasnega strokovnega učitelja; Milan Zupančič, učitelj-begunec v Ljubljani, za začasnega strokovnega učitelja; Ernest Širca, vadniški učitelj v Gorici, zdaj v Ljubljani, za začasnega strokovnega učitelja; na deklško meščansko šolo I. v Mariboru: Zora Klavžarjeva, vadniška učiteljica v Gorici, zdaj v Hotinji vasi, za šolsko voditeljico; Elza Kukovčeva, učiteljica v Stoprcah, za začasno strokovno učiteljico; Avgusta

Šantlova, strokovna učiteljica v Pulju, zdaj v Krškem, za strokovno učiteljico; na deklško meščansko šolo II. v Mariboru: Antonija Stupeca, učiteljica v Lajtersbergu-Krčevini, za šolsko voditeljico; Elza Lešnikova, začasna učiteljica v Vitanjah, za začasno strokovno učiteljico; Helena Levstikova, učiteljica v Dobrni, za začasno strokovno učiteljico; na vadnico bivšega deželnega ženskega učiteljskega v Mariboru: Angela Milčinska, učiteljica v Hajdini, za šolsko voditeljico; Berta Brenčecova, učiteljica v Velenju, za učiteljico; Antonija Batičeva, začasna učiteljica, zdaj v Ljubljani, za začasno učiteljico; Marija Rozmanova, vadniška učiteljica v Gorici, zdaj v Črnomlju, za učiteljico; na deško ljudsko šolo I. v Mariboru: Franc Serajnik, učitelj v Središču, za učitelja; Friderik Zinauer, učitelj pri Sv. Jakobu v Slovenskih goricah, za učitelja; Franc Vabič, bivši začasni nadučitelj na deklški šoli v Ptuj, za učitelja; Anton Nerat, nadučitelj na Zgornji Ponikvi, za učitelja; Miroslav Logar, učiteljski kandidat v Ljubljani, za začasnega učitelja; na deško ljudsko šolo II. v Mariboru: Mirko Kožuh, nadučitelj pri Sv. Duhu v Halozah, za nadučitelja; Viktor Grčar, učitelj v Ribnici, za učitelja; na deško ljudsko šolo III. v Mariboru: Ivan Tomazič, nadučitelj na Stari cesti, za nadučitelja; Josip Malenšek, učitelj, zdaj nadporočnik pri mariborskem pehotnem polku, za učitelja; Josip Kutina, začasni učitelj v Istri, zdaj v Ljubljani, za začasnega učitelja; Zofija Mulaček-Suševe, učiteljica v Kranjski gori, za učiteljico; na deško ljudsko šolo IV. v Mariboru: Martin Vodenik, nadučitelj pri Spodnji Kungoti, za nadučitelja; Stanislav Legat, nadučitelj v Logatcu, za učitelja; Alojzij Spanger, učitelj v Rojanu, zdaj v Ljubljani, za učitelja; na deklško ljudsko šolo I. v Mariboru: Hermina Bračičeva, učiteljica v Dobovi pri Brežicah, za učiteljico; Ana Herzogova, začasna učiteljica v Ljutomeru, za začasno učiteljico; Marija Velnarjeva, učiteljica v Sv. Bolfenku na Kogu, za učiteljico; Alojzija Kožuhova, učiteljica pri Sv. Duhu v Halozah, za učiteljico; Filomena Tručlova, učiteljica pri Veliki Nedelji, za učiteljico; Frančiška Malenškova, učiteljica ročnih del v Mariboru, za učiteljico ročnih del; na deklško ljudsko šolo II. v Mariboru: Olga Juvancičeva, učiteljica v Selnici, za šolsko voditeljico; Marija Tomazič-Skrbčeva, učiteljica na Stari cesti, za učiteljico; Marta Gobčeva, učiteljica v St. Janžu na Dravskem polju, za učiteljico; Josipina Kirarjeva, začasna učiteljica v St. Ilju v Slovenskih goricah, za začasno učiteljico; na deklško ljudsko šolo III. v Mariboru: Ida Vodenikova, učiteljica v Spodnji Kungoti, za učiteljico; Justina Coretjeva, učiteljica v Framu, za učiteljico; Ema Kosijeva, začasna učiteljica v Cirkovcih, za začasno učiteljico; Ivana Vidmarjeva, učiteljica v Vuzenici, za učiteljico; Ljuba Marinova, začasna učiteljica v Slovenski Bistrici, za začasno učiteljico.

## Srednješolske vesti.

Začasni učni načrt za srednje šole v Srbiji. Minister prosvete Davidovič je izdal začasni učni načrt za srednje šole v bivši kraljevini Srbiji. Načrt naj omogoči srbski mladini, da v pospešenem šolanju nadomesti vsaj deloma po vojni izgubljeni čas. Zanimivo in vse hvale vredno je, da minister prosvete tudi pri skrajšanju pouka ni pozabil na potrebo, da srbska mladina pozna kulturo celokupnega naroda. Tako so pri literaturi odrejene posebne ure za slovensko literaturo in književnost, in skozi pol leta se bo v osmem razredu gimnazije gojila na teden vsaj po eno uro slovenska literatura v svrhu poznavanja našega narečja. V definitivnem učnem načrtu bo seveda odkazano spoznavanju naših razmer še mnogo več prostora.

Društvo slovenskih profesorjev ima v soboto, dne 12. t. m., ob pol 4. popoldne v risalnici I. državne gimnazije v Ljubljani izredni občni zbor.

Osebnosti. Nameščeni so: na I. drž. gimnaziji v Ljubljani: kot učitelj za nemščino kot glavni predmet, laščino in grščino kot postranska predmeta dr. Jakob Kelemina, profesor na državni gimnaziji v Novem mestu; kot učitelj za slovenščino kot glavni, klasično filologijo kot postranski predmet Ivan Mazovec, suplent na državni realni gimnaziji v Ljubljani; kot učitelj za zgodovino kot glavni predmet dr. Matej Potočnik, profesor na državni realni v Idriji; na državni realni gimnaziji v Ljubljani: kot učitelj za slovenščino kot glavni, klasično filologijo kot postranski predmet Martin Majcen, profesor na državni gimnaziji v Novem mestu; kot učitelja za prirodoznanje kot glavni, matematiko in fiziko kot postranska predmeta Bogomil Remec, profesor na državni gimnaziji v Novem mestu, in dr. Gvidon Sajovic, profesor na državni realni gimnaziji v Ljubljani; na državni realni v Ljubljani: kot učitelj za matematiko in fiziko dr. Franc